

A decorative frame consisting of two classical columns with fluted shafts and ornate capitals, supporting a horizontal entablature. A vine with leaves is wrapped around the columns and the top of the entablature. The text is centered within the frame.

ליקוטי ש"ס

מגילת רות

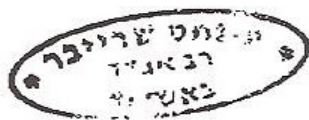
פינחס שרייבר

רב אב"ד

באשדוד

בסדר, יום י"ג מנחם סיון

ראשית את האילנות של עץ כהן אמנות גליל אמנות
 רבה לפרטן אמנות לפרטן ה"ו איל של עץ כהן
 לזכר ימים אלה בליל אילנות אמנות אמנות
 איל יבא ברוח אילנות פנים אילנות
 פנים אילנות

יג' מרחשוון תשס"ט

ראיתי את הליקוטי ש"ם על כמה מסכתות הש"ס ומדרש רבה להרה"ג מתתיהו
 שניאור הי"ו ויש שם כמה דברים טובים ויפים אשר ראויים להעלות על מכבש
 הדפוס וד' יהא בעזרו להוסיף כהנה וכהנה

פינחס שרייבר

אקדמות מילין

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו,
נגיל ונשיש בזאת התורה,
אין שמחה אלא בבשר ויין,
בשרה של תורה ויינה של תורה.

ברוך ה' שזיכנו להיות מיושבי אוהלה של תורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. כמעשהו במגילת אסתר כך מעשהו במגילת רות, לאחר שאשתקד עברתי על המגילה מגילת רות לפני חג מתן תורה והעליתי בחכתי כמה פירושים וחידושים מתוקים מדבש ונופת צופים, הצעתי לתלמידי היקרים ללמוד בעיון את מגילת רות ולנסות לחדש חידושים פשט אמתי לאמתה של תורה, וב"ה זכינו לברך על המוגמר לשנה זו, חידושים נפלאים מאירי עיניים.

ובוודאי שהמלאכה לא הושלמה אבל זו התחלה טובה ובסיס טוב לשנים הבאות להוסיף עוד כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עלינו.

השנה (תשע"ב) זכו לחדש חידושים התלמידים היקרים והחביבים הי"ו: אהרון אדרי, יהודה בטיט, ישראל מאיר כהן, אלעזר כהן, חיים בן ציון ועקנין, חיים בן לולו, דוד בוכרע. כמו כן הבאנו בכמה

מקומות חידושים מילקוט מעם לועז, ושאר המקומות שסתמנו זה חידושים שהקב"ה זיכה את עבדו לחדש לאמתה של תורה. התועלת והמעלה שיש בדרך זו של לימוד וחידוש חידושים היא עצומה עד אין חקר, והניסיון מוכיח שמכניסה חשק ואהבת התורה בתלמידים, והיא כמלאך העומד עליהם ואומר להם גדל, זה מכניס שאיפות ומושגים תורניים גבוהים בתלמידים דבר שיעזור להם להתמודד מול גלי העולם הזה.

יהי רצון שנזכה לקבל את התורה בכל יום ושדברי התורה יהיו בעינינו כחדשים בכל יום, ונזכה להמשיך ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת, שהקב"ה יזכנו להעמיד תלמידים הגונים הרבה דורות ישרים ומבורכים, ולראות את צאצאינו וצאצאי כל עמך בית ישראל הולכים בדרך ה' אכי"ר.

בברכת התורה

מתתיהו שניאור

מהדורה א' כט באייר ה'תשע"ב

מגילת רות

פרק א

(א) וַיְהִי בַיּוֹמֵי עֲשָׂפָטָה הַשְּׂפָטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ
וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לָוִן יְהוּדָה לָגוֹר בְּשַׂדֵּי מוֹאָב

רש"י

ליקוטי פ"ם

(א) ויהי בימי שפוט השופטים. לפני מלך מלך שאלו שהיו הדורות מתפרנסים על ידי שופטים ובימי אצלן היה שאמרו רבותינו אצלן זה בועז: וילך איש. עסיר גדול היה ופרנס הדור וילך מארץ ישראל לחוצה לארץ מפני צרות עין שהיתה עינו צרה בעניים הבאים לדוחקו לכך נענש, עב"ל. ואפשר שזה נרמז במה שכתוב "וילך איש", שדרשו חז"ל שכל מקום שכתוב איש זה אדם כשר וצדיק מכאן שהיה צדיק מפרנס הדור, וילך איש הלכה ונאבדה ממנו מדרגת "איש" על ידי הוילך על ידי ההליכה מארץ ישראל לחוצה לארץ, ומה הטעם שיצא הרי הוא היה עשיר ומה אכפת לו מהרעב אלא משום שעינו הייתה צרה בעניים:

וילך איש, רש"י הביא את דרשת חז"ל שעינו של אלימלך הייתה צרה בעניים ולכן נענש, בגמרא מסכת בבא בתרא דף צא ע"א מובאת עוד דעה "אמר רב חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה חס ושלום שאפילו מצאו סובין לא יצאו, ואלא מפני מה נענשו שהיה להן לבקש רחמים על דורם ולא

הוא ואשתו ושני בָּנָיו: (ב) וְשֵׁם הָאִישׁ אֶלְיָמֶלֶךְ.
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ זְעֵבָי וְשֵׁם שְׁנֵי בָּנָיו בְּזוֹלַן וְכִלְיוֹן.
 אֶפְרָתִים מִבֵּית לָזֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי מוֹאָב
 וַיְהִיו שָׁם: (ג) וַיָּבֹת אֶלְיָמֶלֶךְ אִישׁ זְעֵבָי וַתֵּשֶׁבֶר
 הִיא וּשְׁנֵי בָּנֶיהָ: (ד) וַיֵּשְׂאוּ לָהֶם זָנָיִם מֵאֲבִיּוֹת
 שָׁם הָאֲזוּזַת עֲרֻפָה וְשֵׁם הַשְּׁנַיִת רות וַיֵּשְׁבוּ שָׁם
 כְּעֶשְׂרֵת שָׁנִים: (ה) וַיָּבֹוּתוּ גַם שְׁנֵי הָם בְּזוֹלַן

רש"י

ליקוטי ש"ם

שהיתה עינו כרה בעניי' הזאים
 לדוחקו לכך נענש: (ב) אפרתים.
 חסובים וכן (סמואל א' א') בן
 תוחו בן לוף אפרתי אבגי' נוס',
 ראה חשיבותו שהרי הסיא עגלון
 מלך מואב את צתו למחלון
 דאמר מר רות צתו של עגלון
 היתה, ד"א אפרתים צית לחם
 קרויה אפרת: (ג) איש נעמי.
 למה נאמר מכאן אמרו אין איש
 מת אלא לאשתו (ואמר איש
 נעמי כלומר לפי שהוא היה איש
 נעמי וסולט עליה והיא טפלה
 לו לכן פגעה בו מדת הדין ולא
 צה): (ה) גם שניהם. מהו גם

בקשו: הוא ואשתו, להורות שהוא העיקר
 ואשתו רק נגררה אחריו באשר היותה
 אשתו (א, אדרי) [וע"ע ברש"י ד"ה איש
 נעמי לקמן פסוק ג']. (ב) מחלון וכליון,
 מחלון לשון מחלה, כליון לשון בליה:
 מחלון וכליון, בגמרא מסכת בבא בתרא
 דף צא ע"ב ב' דרשו חז"ל ששם היה יואש
 ושרף: (ד) וישאו להם נשים מואביות. רק
 לאחר פטירת אביהם נשאו נשים נוכריות:
 (ה) גם שניהם, גם בא לרבות שהתינוק
 שבמעיה גם כן נפטר (עיי' לקמן ברש"י א,
 כא): גם שניהם, פירש רש"י מהו גם
 בתחלה לקו בממונם וכו'... עכ"ל. ונרמז
 דווקא במיתתם כמאמר חז"ל שהגונב
 ממון מחבירו כאילו לוקח את נפשו בהיות

וְכִלְיוֹן וַתִּשְׂאֵר הָאִשָּׁה מִנְּעִי יְלָדֶיהָ וּבִמְאֵי שָׂהָ:
 (ו) וַתִּתְקַם הִיא וְכִלְתִּיהָ וַתִּשְׁבּ בְּמִשְׁכְּבֵי מוֹאָב כִּי
 שָׁמְעָה בְּשִׂידָה מוֹאָב כִּי פָקַד יְהוָה אֶת עַמּוֹ
 לָתֵת לָהֶם לָזִים: (ז) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
 הָיְתָה שָׁבָה וּשְׂתֵי כִלְתֵיהָ עִבְוָה וַתִּלְכְּזָה בַדֶּרֶךְ
 לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה: (זז) וַתֹּאמֶר זַעֲמִי לְשֵׂתֵי
 כִלְתֵיהָ לִכְזָה שִׁבְזָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּה (יֵעֲשֶׂה)
 יַעֲשׂ יְהוָה עִמָּכֶם זֹסֶד כִּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עִם
 הַבָּתִּים וְעַמָּדִי: (ט) יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּבְצֵאןָ
 מִן־וּזוֹהָ אִשָּׁה בֵּית אִי־שָׂה וַתִּשְׂאֵנָה

כ"ט

ליקוטי ש"ם

בתחלה לקו בממונס ומתו גמליהם ומקניהם
 אח"כ מתו גם הם: (ז) ותלא מן המקום.
 למה נאמר הרי כבר נאמר ותשב מסדה
 מואב ומהיכן תשוב אם לא תלא מן המקום
 שהיתה שם אלא מגיד שיציאת לדיק מן
 המקום ניכרת ועושה רושם פנה זיוה פנה
 הדרה פנה שצחה של עיר וכן (בראשית כה)
 וילא יעקב מצאכר שבע: (יב) כי זקנתי מהיות

שהממון והרכוש הם חלק
 מנפשו של האדם, והמיתה
 שלהם התחילה בחלק זה
 של נפשם קודם ממונס
 אבד והיות ולא חזרו
 בתשובה מת גם גופם:
 שניהם, אולי הדגיש
 שניהם ללמד שמתו ביחד:

קוֹכָן וַתִּבְכֶּינָה: (י) וַתֹּאמְרֵנָה לָּהּ כִּי אֲתָךְ זָשׁוּב
 לְעַמֶּךָ: (יא) וַתֹּאמֶר זָעַמְי שַׁבָּנָה בְּנֹתִי לָמָּה
 תִּלְכְּנָה עִמִּי הֲעוֹד לִי בָנִים בְּיַמַּי וְהָיוּ לָכֶם
 לְאֲנָשִׁים: (יב) שַׁבָּנָה בְּנֹתִי לִכֹּן כִּי זָקְנָתִי
 בְּהֵיטוֹת לְאִישׁ כִּי אֶמְרֵתִי יֵשׁ לִי תִקְוָה גַם הָיִיתִי
 הַלְיָלָה לְאִישׁ וְגַם יִלְדֵתִי בָנִים: (יג) הֲלֹהֵן
 תִּשְׁבַּרְנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הֲלֹהֵן תִּתְעַנְנָה לְבִלְתִּי
 הָיִוֹת לְאִישׁ אֵל בְּנֹתִי כִּי מֵר לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי
 יֵצְאָה בִּי יַד יְהוָה: (יד) וַתִּשְׁנָה קוֹכָן וַתִּבְכֶּינָה

כ"ט

ליקוטי ט"ז

(יג) כי מר לי מכם,
 המר שיש לי שמתו
 בני זה מכם בגלל
 שנשאו להם נשים
 נוכריות: (יד)
 ותשנה, נכתב חסר
 אל"ף, שהיה צריך
 לכתוב ותשאנה,
 ואפשר שבא לרמז
 מלשון 'שינוי'
 ששינוי קולם
 מחמת קול הבכי:

לאיש. שאנשא לו ואוליד בנים ותנשאו להם שאינם
 אסורים לכם ואינכם אסורים להם משום אשת אחיו שלא
 היה בעולמו שאינה זקוקה ליצם לפי שלא היו למחלון
 וכליון קדושין בהן שנכריות היו ולא נתגיירו ועכשיו הן
 ברות להתגייר כמו שנאמר כי אתך נסוב לעמד מעתה
 נהיה לעם אחד: כי אמרתי יש לו תקוה. כי אפילו אמר
 לי לבי יש לי תקוה לינשא עוד וללדת בנים: וגם הייתי
 הלילה לאיש. ויותר מכן אפילו הריתי הלילה זכרים: וגם
 ילדתי בנים. או אפילו כבר ילדתי בנים: (יג) הלהן
 תשברנה. בתמיהה שמא להם תלפנה עד אשר יגדלו לשון
 (תהלים קמו) שצרו על ה' אלהיו: תעגנה. לשון אסור
 כלא כמו עג עוגה ועמד בתוכה ויש פותרין לשון עיגון

עוֹד וַתִּשָּׁק עֲרֹפֹתָהּ לְזַמּוֹתָהּ וְרוֹת דְּבִקָּהּ בָּהֶּ:
 (טו) וַתֹּאמֶר הִנֵּה עָשָׂה יְבִמְתֶּךָ אֶל עַמּוּת וְאֶל
 אֱלֹהֵיהָ שׁוּבִי אֲזוּרִי יְבִמְתֶּךָ: (טז) וַתֹּאמֶר רות
 אֶל תִּפְגַּעַי בִּי לְעֹזְבֶךָ לָשׁוּב מֵאֲזוּרֶיךָ כִּי אֶל
 אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלֶיךָ וּבְאֲשֶׁר תִּלְיִנִי אֲלִינְ עֹמֶךָ עַמִּי
 וְאֵלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי: (יז) בְּאֲשֶׁר תִּמּוֹתִי אֲמוֹת וְשָׂם

רש"י

ליקוטי ש"ם

(טז) אל תפגע בי, פירש רש"י אל
 תפצרי בי. מכאן נלמד שענין
 התפלה בשם פגיעה כמו ויפגע
 במקום זה תפלה שמפציר
 בבקשותיו: (יז) כה יעשה ה' לי,
 פירש רש"י באשר התחיל להרע

ולא יתכן שאם כן היה לו לינקד הנו"ן
 דגש או לכתוב שני נוני"ן: כי יאלה בי יד
 ה'. אמר רבי לוי כל מקום שנאמר יד ה'
 מכת דבר היא וזנין אב לכולם (סמות ט)
 הנה יד ה' הויה: (טו) הנה שבה יצמתך.
 זה טעמו למעלה תחת הש"י לפי שהוא
 לשון עבר (אסתר ב) וצבקר היא שבה

טעמו למטה צבי"ת לפי שהוא לשון הווה וכן כל כיוצא בזה: (טז) אל תפגע בי.
 אל תפצרי בי: כי אל אשר תלכי אלך. מכאן אמרו רבותינו ז"ל גר שבה להתגייר
 מודיעים לו מקצת עונשים שאם בא לחזור בו יחזור שמתוך דברים של רות אתה
 למד שאמרה לה נעמי אסור לנו לצאת חוץ לתחום בשבת א"ל באשר תלכי אלך,
 אסור לנו להתייחד נקבה עם זכר שאינה אישה אמרה לה באשר תליני אליו, עמנו
 מובדלים משאר עמים בשם מאות ושלש עשרה מאות עמד עמי, אסור לנו ע"א
 אלהיך אלהי, ארבע מיתות נמסרו לבית דין באשר תמותי אמות, שני קברים
 נמסרו לבית דין אחד לנסקלין ונשרפין ואחד לנהרגין ונחנקין אמרה לה ושם
 אקבר: (יז) כה יעשה ה' לי. כאשר התחיל להרע שיאלה בי ידו להמית אישי ולירד
 מנכסי: וכה יוסיף. אם יפריד זיני וזיניך כי אם המות: (יח) ותחלל לדבר אליה.

אָקָבָר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יִסִּיף כִּי הַבְּנוֹת
 יִפְרִיד בְּיָמַי וּבִיְנֵךְ: (יזז) וַיֵּרָא כִּי בַּת־אֲמוּצָת הִיא
 לְלֶכֶת אֶתָּה וַתִּזְוָדְלִי לְדַבֵּר אֵלַיָּה: (יט) וַתִּלְכְּנָה
 עִתִּיָּהֶם עַד בִּנְאֻנָּה בֵּית לָוִזִים וַיְהִי כִּבְאֻנָּה בֵּית
 לָוִזִים וַיִּתְּהֶם כָּל הָעֵיר עָלֶיהֶן וַתֹּאמְרָנָה הִזְאת
 זְעָמִי: (כ) וַתֹּאמֶר אֵלַיָּהן אַל תִּקְרָאנָה לִי זְעָמִי
 קְרָאנִי לִי מָרָא כִּי הֵבִיר עֲדָי לִי מְאֹד: (כא) אֲנִי
 מִלֵּאָה הִלְכֹתִי וַיְרִי קָם הַעֲשִׂי בְנִי יְהוָה לָמוּה
 תִּקְרָאנָה לִי זְעָמִי וַיְהוֶה עֲנָה בִּי וְעֲדָי הִרַע לִי:

כ"י

ליקוטי ש"ם

שיצאה בי ידו להמית אישי ולירד
 מנכסי, נראה שרות הזכירה לה
 זאת בתשובה למה שאמרה לה
 נעמי (פסוק יג) "כי מר לי מאוד
 מכה", ורות אמרה לה שהצרה היא
 לא רק אצל נעמי אלא גם אצלה:
 (יח) מתאמצת, מלשון אמוץ שרות
 רצתה שנעמי תאמץ אותה לבת
 (ח"ב, ועקנין):

מכאן אמרו חז"ל מרבין עליו ואין
 מדקדקין עליו: (יט) ותלכנה שתייהם.
 אמר רבי אבהו בא וראה כמה חזיבים
 הגרים לפני הקדוש צרוך הוא כיון
 שנתנה דעתה להתגייר הסוה אותה
 הכתוב לנעמי: ותהם כל העיר. נעסית
 הומיה כל העיר כולם נתקבלו לקבור
 אשתו של בועז שמתה זו ביום: הזאת
 נעמי. ה"א נקודה חטף מפני שהיא
 בתמיה הזאת נעמי שרגילה ללכת בצלבים

ובפרדים חזיתם מה עלתה לה על אשר ילאתה לחובה לארץ: (כא) מלחה הלכתי.
 בעושר ובנים, דבר אחר שהיתה מעוברת: ענה צי. העיד עלי שהרשעתי לפניו,
 דבר אחר ענה צי מדת הדין כמו וענה גאון ישראל: (כב) בתחלת קליר שעורים.

(כב) וַתֵּשֶׁב וַתַּעֲשֶׂב זַעֲמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כִּכְתָּה עִמָּה
הַנְּשֻׁבָה מִשְׂדֵי מוֹאָב וְהָמָה בָּאוּ בֵּית לָזוּם
בְּתוֹזוֹלֹת קָצִיר שְׁעָרִים:

פרק ב

(א) וּלְזַעֲמִי (מִידַע) מוֹדַע לְאִישָׁה אִישׁ גָּבוּר זֶזִיל
מִבְּשִׁפּוֹזוֹת אֶלִימָכָר וְשִׁמוֹ בַּעַז: (ב) וַתֹּאמֶר רות
הַמּוֹאֲבִיָּה אֵל זַעֲמִי אֵלְכָה נָא הַשָּׂדֶה וְאֶלְקָטָה
בְּשֵׁבֶלִים אַזְזֹר אֲשֶׁר אֶמְצָא זֶזֶן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר
כָּה לְכִי בְּתִי: (ג) וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתִּלְקָט בַּשָּׂדֶה
אַזְזָרֵי הַקְּצָרִים וַיִּקֶּר מִקְרָהּ זֶזֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבַעַז

כס"י

בְּקִלְרַת הַעוֹמֵר הַכְּתוּב מִדְּבַר:

(א) מודע. קרוב בן אחיו של אלימלך היה אמרו רבותינו ז"ל אלימלך ושלמון אבי
בועז ופלוגי אלמוני הגואל ואבי נעמי כולם בני נחשון בן עמינדב היו ולא הועילו
להם זכות אבותם בלאתם מהארץ לחוזה לארץ: (ב) אלכה נא השדה. לאחד
משדות אנשי העיר אחרי אחד מהם אשר אמלא חן בעיניו שלא יגער בי: ואלקטה
בשבלים אחר אשר אמלא חן בעיניו. אחר מי אשר אמלא חן בעיניו: (ג) ותבא
ותלקט בשדה. מלינו במדרש רות עד לא אזלת אתת ש הוא אומר ותבא ואחר
ותלקט אלך שהיתה מסמנת הדרכים קודם שנכנסה לשדה והלכה ובאה וחזרה
לעיר כדי לעשות סימנים וליונים שלא תטעה בשבילין ותדע לשוב: ויקר מקרה

אָנֹכִי מִבְּמִשְׁפַּחַת אֲבֹתַי מִלְכָּה: (ד) וְהִנֵּה בָעֵז בָּא
 מִבֵּית קְזֹזִים וַיֹּאמֶר לְקֹזְרִים יְהוָה עִמָּכֶם
 וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ יְהוָה: (ה) וַיֹּאמֶר בָּעֵז לְנַעֲרֵי
 הַנְּצִב עַל הַקֹּזְרִים לְבִי הַנְּעִרָה הַזֹּאת: (ו) וַיַּעַן
 הַנְּעִר הַנְּצִב עַל הַקֹּזְרִים וַיֹּאמֶר נְעִרָה מִוְּאָבִיָּה
 הִיא הַשְּׂבָה עִם נְעָמִי מִשִּׁדָּה מִוְּאָב: (ז) וַתֹּאמֶר
 אֶלְקָטָה זֹאת וְאֶסְפְּתִי בְּעֹמְרִים אֲזִירִי הַקֹּזְרִים

רס"י

ליקוטי ש"ם

[ב] (ו) הנער הנצב על הקוצרים, בילקוט מעם לוּעז כתב שהדגיש הכתוב הנצב על הקוצרים לומר שהיה עומד הנער במקום גבוה ובולט וקולו נשמע למרחוק, ודעתו הייתה שישמעו דבריו וכדלקמן: נערה מואביה, כתב בילקוט מעם לוּעז שכוונתו הייתה להניא את בועז מלהתחתן איתה ולכן אמר לו נערה, היא נערה ואתה זקן ואתם לא מתאימים, מואביה, אסורה לך דכתיב "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'", השבה עם נעמי, היא קשורה מאוד לחמותה והיא לא תרצה להתחתן איתך, משדה מואב, שבאה ממקום של גויים מחברה רעה: (ז) ותאמר פירש רש"י בלבה, מכאן לצניעות שהייתה בה ברות

לזאב בחלקת השדה אשר לזועז: (ה) למי הנערה הזאת. וכי דרכו של זועז לשאול זנאים אלא דכרי לניעות וחכמה ראה זה שתי סבלים לקטה שלשה אינה לקטה והיתה מלקטת עומדות מעומד וסוככות מיושב כדי שלא תשחה: (ו) השדה עם נעמי. הטעם למעלה תחת השי"ן לפי שהוא לשון עבר ואינה לשון פועלת: (ז) ותאמר. כלבה: אלקטה נא. לקט השבלים: ואספתי זעמרים. שכהה של

וְתָבוֹא וְתַעֲבֹד מֵאֵן הַבֶּקֶר וְעַד עֵתָהּ זֶה שְׁבֻתָהּ
הַבַּיִת מִעַט : (זז) וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֵל רֹת הֵלֹא
שָׁמַעְתְּ בְּתִי אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אֲזֹר וְגַם
לֹא תַעֲבֹרִי בַמָּוֶה וְכֹה תִדְבְּקִין עִם זַעֲרָתִי :
(ט) עֵינֶיךָ בְּשָׂדֵה אֲנִשֶׁר יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אֲזֹרִיהֶן
הֵלֹא צִוִּיתִי אֶת הַזְּעָרִים לְבִלְתִּי זָנֵעַךְ וְצַמֹּת
וְהִלַּכְתְּ אֵל הַכֵּלִים וְשִׁיתִי מֵאֲנִשֶׁר יִשְׁאַבּוּן
הַזְּעָרִים : (י) וְהִתְפַּל עַל פְּנֵיהָ וְהִתְשַׁתְּחוּ אֶרְצָהּ
וְהִנֵּאמֶר אֵלָיו מִדְּוַעַ מִצָּאֲתִי זֹזן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירָנִי

כס"י

ליקוטי ש"ם

עמרים : (ט) וכמית והלכת אל הכלים . ואם תלמאי אל תכלמי מלכת ולסתות מכלי המים אשר ישאבון
שלא דיברה עם הקוצרים אלא מתוך מעשיה הבינו את כוונותיה, שהרי היה אפשר לפרש ותאמר שאמרה לקוצרים או לנער בועז הנצב על הקוצרים: (ח) אל תלכי ללקט בשדה אחר וגם לא תעבורי מזה, הכפילות לומר לה שגם אם מה שאספת הספיק לך ואת כבר לא רוצה ללקט עדיין אל תעבורי מזה: (ט) עיניך בשדה, ראה בועז שיש לה עין טובה

וְאֶנְכִי זָכַרְתִּיהָ: (יא) וַיַּעַן בַּעַז וַיֹּאמֶר לָהּ הַגֵּד הַגֵּד
 לִי כֹל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת זִמּוּתְךָ אֲזִירִי בּוֹת אִישׁךָ
 וְהַתַּעֲזֹבִי אֲבִיךָ וְאִמְךָ וְאָרֶץ מוֹלְדֹתְךָ וְהַתְּלָכִי אֶל
 עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תַּמּוּל שְׁלֹשׁוֹם: (יב) וְשִׁלֵּם
 יְהוָה פְּעֻלְךָ וְתִהְיֶה בְּמִשְׁכַּרְתְּךָ שְׂלֵמָה בְּמַעַם יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לָזֶזֶסוֹת תַּזוֹת כְּנַפְיוֹ:
 (יג) וְהִנֵּה אָמַר אֲמֻצָּא זֶזֶן בְּעֵינַיִךָ אֲדֹנָי כִּי זִמּוּתָנִי
 וְכִי דַבַּרְתָּ עָלַי לֵב שְׁפֹזֹתְךָ וְאֶנְכִי לֹא אָהִיָּה

כ"י

ליקוטי ש"ם

הנערים: (יג) לא אהיה כאחת שפחתך . ורצה שתברך את שדותיו בעינייה:
 איני חסובה כאחת מן השפחות שלך: (יא) הגד הגד, טעם הכפילות לומר
 שנאמר לו הדבר על ידי מגידים

הרבה (י, בטיט): כל ... תמול שלשום, שבהתחלה גם עורפה נשארה אבל
 את הגדלת חסדך שנשארת עד הסוף ולא עזבת את המערכה ולכן יש חסד
 של שלשום שכולל את עורפה ויש חסד של אתמול שבו יש רק את רות:
 אביך ואמך, אפשר שזה רומז לכך שעזבה את העבודה זרה וכמו שכתב
 לפרש במוסף רש"י (דברים כא, יג): (יב) ה' אלוהי ישראל, הדגיש ה' אלוהי
 ישראל היות ובאה להתגייר (י"מ, כהן, א, אדרי): ישלם. כתיב שלם. לומר
 שפועלך כבר הושלם, המצוה שלימה ונשאר רק שה' ישלם שכרך: (יג)
 ניהמתני, בילקוט מעם לועז כתב שבועז ניהם אותה בזה שאמר לרות "אשר
 באת לחסות תחת כנפיו" שמותרת לבוא בקהל: דברת על לב שפחתך,
 בזה שאמר לה עיניך בשדה התייחס לדברים הטובים שבה (ח"ב, ועקנין):

כְּאֵזוֹת שְׁפוֹזְתֵיךְ: (יד) וַיֹּאמֶר לָהּ בֵּעֵז לְעֵת
הָאֵכֶל גְּשִׁי הַלֶּם וְאֶכְלֶת מִן הַלֶּזֶם וְטַבְלֶת פִּתֶיךָ
בְּזוֹמִין וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיֵּצֵבֵט לָהּ קָלִי
וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתִּתֵּר: (טו) וַתָּקֶם לְלֶקֶט וַיֵּצֵא
בֵּעֵז אֶת זַעֲרֵיו לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעֹמְרִים תִּלְקֹט
וְלֹא תִכְלִי מוֹהָ: (טז) וְגַם שָׂל תִּשְׁכֹּל לָהּ מִן
הַצִּבְּתִים וְעֲזֹבֹתֵם וְלֶקֶטָהּ וְלֹא תִגְעֶר וּבָהּ:

רפ"י

ליקוטי ש"ם

(יד) וטבלת פתך בחומץ . מכאן שהחומץ יפה לשרב :
ויצבט לה קלי . ויושט לה ואין לו דמיון במקרא אלא
בלשון משנה אחוריים ותוך וזית הלציטה : (טז) וגם
של תשלו . שכה תשכחו עשו עצמיכם כאילו אתם
סוכחים תרגום כל סגגה שלותא וכן על השל , דבר
אחר לשון כי ישל זיתך : לזתים . עמרים קטנים יש
דוגמתו בלשון משנה מלאן לזתים או כריכות : (יט) יהי

נפשו" אוכל קמעה ומתברך במעיו: (טו) לאמר, שאחד יעביר לשני את
הציווי של בועז: גם בין העומרים תלקט ולא תכלימוה, בילקוט מעם לועז
כתב לבאר שדרכם היה שלא היו נותנים לעניים ללקט בין העומרים מחשש
שמא יתלשו מהעומרים אבל לרות בועז נתן אישור ללקט מבין העומרים כי
סמך עליה ולכן ציוה לנערים לבל יכלימוה על ידי שיחשדו בה שתיקח
מהעומרים: (טז) וגם של תשלו, שהרי ראה שהייתה רות נזהרת ללקט רק
שתי שבלים ולא שלושה ולכן אין חשש שתיקח מהשבלים וגם אם תרצה
לקחת אל תכלימוה אבל כדי שתקח בפועל של תשולו לה:

(יז) וַתִּלְקָטָהּ בַּשָּׂדֶה עַד הָעָרֶב וַתּוֹזַבֵּט אֶת אֲשֶׁר
 לִקְטָתָהּ וַיְהִי כְּאִיפָה שְׁעָרִים: (יז) וַתֵּשֶׂא וַתָּבוֹא
 הָעִיר וַתֵּרֶא זֹמֹתָהּ אֶת אֲשֶׁר לִקְטָתָהּ וַתּוֹצֵא
 וַתִּתֵּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר הִיא וַתֵּרֶא מִשְׁבְּעָה:
 (יט) וַתֹּאמֶר לָהּ זֹמֹתָהּ אִיפָה לִקְטָתְּ הַיּוֹם וְאַנָּה
 עֲשִׂיתְּ יְהִי בְּכִירְךָ בָּרוּךְ וַתֵּדַד לְזֹמֹתָהּ אֶת
 אֲשֶׁר עָשִׂתָּה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר
 עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בְּעֵז: (כ) וַתֹּאמֶר זְעָמִי לְכַלְתָּהּ

רס"י

ליקוטי ש"ם

מכירך ברוך. זעל הסדה שנסא
 ונתן לך פנים ללקט צסדהו:
 (כ) את החיים ואת המתים. שזן
 ומפרנס את החיים ונטפל
 לצורכי המתים:

(יז) עד הערב, הדגיש עד הערב להראות
 שהייתה חרוצה: ותחבוט, כתב בילקוט
 מעם לועז שמשני טעמים חבטה רות את
 התבואה האחד כדי שלא להטריח את
 נעמי שתצטרך לחבוט את התבואה,
 והשני על ידי שמביאה לעיר תבואה נקיה

היא לא נצרכת לסחוב גם את הפסולת: כאיפה, הצליחה לאסוף כמות גדולה
 בגלל זריזותה ובגלל ציוויו של בועז לנעריו שישאירו עומרים בשדה בכוונה
 תחילה כדי שתוכל רות לאסוף מהם: (יח) ותגד... ותאמר, בתחילה אמירה
 קשה כגידיים סיפרה רות לנעמי על העבודה הקשה שהייתה לה בשדה ובסוף
 ותאמר אמירה רכה שבועז נטה אליה חסד ושהצליחה לאסוף כמות גדולה:
 (כ) ברוך הוא לה, לשון עבר כי כבר אמרה בפסוק הקודם "יהי מכירך
 ברוך": את החיים ואת המתים, פירש רש"י שזן ומפרנס את החיים ונטפל

בָּרוּךְ הוּא לִי הָיְתָה אֲשֶׁר לֹא עָזַב זִוְסְדֹו אֶת
 הַזְּזִיִּים וְאֶת הַמִּתִּים וְתֹאמֹר לָהּ זְעָמִי קָרוֹב לָנוּ
 הָאִישׁ מִזְּאָלָנוּ הוּא: (כא) וְתֹאמֹר רֹת הַמוֹאֲבִיָּה
 גַּם כִּי אָמַר אֵלַי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִדְבְּקִין
 עַד אִם כָּלוּ אֶת כָּל הַקְּצִיר אֲשֶׁר לִי:
 (כב) וְתֹאמֹר זְעָמִי אֵל רֹת כִּכְתָה טוֹב בְּתִי כִי
 תִצְאִי עִם זְעָרוֹתַי וְלֹא יִפְגְּעוּ בְךָ בְּשַׁדָּה אֲזוֹר:
 (כג) וְתִדְבְּקִי בְּנְעָרוֹת בַּעַז לְלֶקֶט עַד כָּלוֹת
 קְצִיר הַשְּׂעָרִים וְקְצִיר הַזְּזִיִּים וְתִשָּׁב אֶת
 זִוְבוֹתֶיהָ:

ליקוטי ש"ם

בצרכי המתים וקאי על ה' ולא על בועז: (כא) עם הנערים אשר לי תדבקין,
 ולעיל פסוק ח' בשבועז מדבר עם רות אומר לה וכה תדבקין עם נערותי,
 ונראה ליישב שרות רצתה לבשר לנעמי שהיא הבינה מבוועז שהיא מותרת
 לבוא בקהל: (כב) ולא יפגעו בך, על ידי שיאמרו לך שאת מואביה ואסורה
 לבוא בקהל:

פרק ג

(א) וַתֹּאמֶר לָהּ זַעֲמִי זִמְנוּתָהּ בֵּיתִי הֲלֹא אֲבִיקֶשׁ
 לָךְ מִזֶּזֶז אֲשֶׁר יִטֵּב לָךְ: (ב) וַעֲתָה הֲלֹא בָעִז
 מִדַּעַתְנוּ אֲשֶׁר הָיִית אֶת זַעֲרוֹתָיו הֵינָה הוּא זֹרֵה
 אֶת גֶּרֶן הַשְּׂעָרִים הַלֵּילָהּ: (ג) וַרְזִיצֵת וְסִכֵּת
 וְשִׁבֹּת (שְׂמֹלֶתְךָ) שְׂמֹלֶתְךָ עָלֶיךָ (וִירֻדְתִּי) וִירֻדְתִּי
 הַגֶּרֶן אֶל תְּוֹדְעֵי לֹאִי שֶׁ עַד כֹּלֵת וּלְאֹכְלֵי
 וְלִשְׂתוֹת: (ד) וַיְהִי בְשֹׁכְבוֹ וַיִּדְעָתָהּ אֶת הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר יִשְׁכַּב שָׁם וּבָאת וְגָלִית בִּמְרֻקְתִּי ו
 (וְשָׁכַבְתִּי) וְשָׁכַבְתָּ וְהוּא יִגִּיד לָךְ אֶת אֲשֶׁר
 תַּעֲשִׂי: (ה) וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֲכִלִּי

רס"י

ליקוטי פ"ם

[ג] (ג) שמלתך כתיב קרי
 שמלותיך, רמוז כאן את העוני
 של רות שלא הייתה לה אלא
 שמלה אחת: שמלתך. רשי פירש
 בגדים של שבת. וזה רמוז
 בשמלתך השמלה המיוחדת,
 הבגדים המיוחדים שהם הבגדים
 המיוחדים ל שבת:

(3) מדעתנו. קרובינו : הנה הוא זורה .
 המוז ווונטו"ר זלע"ז : הלילה . שהיה
 הדור פרוץ בגנבה וגזל והיה יסן בגורנו
 לשמור גורנו: (ג) ורחלת. מטנוף ע"ז שלך:
 וסכת. אלו מכות: ושמת שמלותיך. בגדים
 של שבת: וירדת הגורן. וירדתי כתיב זכותי
 תרד עמד: אל תודעי לאיש. לבועז:

אֶעֱשֶׂה: (ו) וַיִּתְּרַד הַגֶּרֶן וַתַּעֲשֵׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוְּתָהּ
 וַיֵּאכַל בָּעֵז וַיֵּשֶׁתּ וַיִּיטֵב לָבוֹ וַיָּבֵא
 לְשֹׁכֵב בְּקִצֵּה הָעֲרָמָה וַתָּבֵא בַכֶּטֶב וַתִּגַּל
 בְּמַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכַּב: (ז) וַיְהִי בַּזֹּזְעִי הַכְּלִילָה וַיּוֹזְרַד
 הָאֵלֵי שֶׁ וַיִּלְפַּת וְהִלָּה אִשָּׁה שְׁכֵבֶת בְּמַרְגְּלֹתָיו:
 (ט) וַיֹּאמֶר בִּי אֶת וַתֹּאמֶר אֲנֹכִי רֹת אֲמַתְךָ
 וּפְרִשְׁתְּ כִנְפֶךָ עַל אֲמַתְךָ כִּי גָאֵל אֶתָּה:

רש"י

ליקוטי ש"ם

(ח) ויחרד האיש, פירש רש"י כסבור שד הוא, וזה נרמז בסופי תיבות ויחרד האיש אותיות ש"ד: והנה אשה פירש רש"י נתן ידו על ראשה והכיר שהיא אשה, וזה כידוע ההבדל בין אשה לשדה שלשדה אין שערות בראש, וכשהרגיש את שערות ראשה ידע שהיא אשה ולא שדה:

(ו) ותרד הגרון ותעש. היא אמרה לה ורחלתי וסכתי ושמת שמלותיך עליך ואחר כך וירדת הגרון והיא לא עשתה כן אלא אמרה אם ארד כשאתני מקושטת הפוגע בי והרואה אותי יאמר שאני זונה לפיכך ירדה בתחלה הגרון ואחר כך קשטה את עצמה כאשר אותה חמותה: (ז) וייטב לבו. עסק בתורה: ותבא בלטה. בנחת: (ח) ויחרד האיש. כסבור שד הוא ובהקל לזעוק והיא אחזתו ולפפתו בזרועותיה: וילפת. ואחז כמו (שופטים טז) וילפת שמסון: והנה אשה. נתן ידו על ראשה והכיר שהיא אשה: (ט) ופרשת כנפך. כנף בגדך לכסותי בטליתך והוא לשון נישואין: כי גואל אתה. לגאול נחלת אישי כמו שנאמר (ויקרא כה) בא גואלו הקרוב אליו וגאל וגומר וחמותי ואני כריכות למכור נחלתנו ועתה עליך לקנות קנה גם אותי עמה שיזכר שם המת על נחלתו כשאבא על השדה יאמרו זאת אשת מחלון:

(י) וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה בְּהֵי הַיְטִיבָהּ זֶזְסִיךְ.
הָאֲזוּר וְזֶזְסִיךְ מִן הָרָא שׁוֹן לְבִלְתִּי לְכַת אֲזוּרִי
הַבְּזוּרִים אִם דַּל וְאִם עֲשִׁיר: (יא) וְעַתָּה בְּהֵי
אֵל תִּירְאֵי כֹל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֲעֵשֶׂה כָּךְ כִּי יוֹדַעַ
כָּל שַׁעַר עַמִּי כִּי אִשְׁתּוּ זֶזְסִיךְ אַתְּ: (יב) וְעַתָּה כִּי
אָמַנְתָּם כִּי (אם) גָּאֵל אֲנֹכִי וְגַם יֵשׁ גָּאֵל קָרוֹב
בְּמִנֵּי: (יג) לִינִי הַכְּלִיכָה וְהָיָה בְּבִקְרָא אִם יִגְאָלְךָ
טוֹב יִגְאָל וְאִם לֹא יִזְפֹּץ לְגִאָלְךָ וְגִאָלְתִּיךָ אֲנֹכִי
זֶזְסִיךְ יֵהְיֶה עַד הַבִּקְרָא: (יד) וְהַשְׁכֵּב

רס"י

ליקוטי ש"ם

(יג) ליני, נוז
ר ב א ת י ר מ ז
לשבועה שנשבע
לה "חי ה" שכבי
עד הבוקר:

(י) מן הראשון. אשר עשית עם חמותך: (יב) ועתה כי
אמנס. אם כתיב ולא קרי כלומר משמע ספק ודאי יש
גואל קרוב ממנו, (ס"א) אם משמע ספק והוא ודאי,
אמר רבי יהושע בן לוי שלמון ואלימלך וטוב אחים היו
ומהו אשר לאחינו לאלימלך לעולם קורא אדם את דודו
אחיו כענין שנאמר (בראשית יד) וישמע אברם כי נשזה
אחיו והלא אברהם דודו היה כך היה זועז לאלימלך בן

אחיו קרובו של מחלון אבל טוב היה קרוב יותר: קרוב ממני. שהוא אח ואני בן
אח: (יג) ליני הלילה. ליני בלא איש: חי ה'. אמרה לו בדברים אתה מוסיאני
קפץ ונשבע לה שאינה מוסיאה בדברים ויש מרבותינו אמרו ליארו נשבע שהיה יארו
מקטרגו אתה פנוי והיא פנויה בא עליה ונשבע שלא יבא עליה אלא על ידי

(במרגלותו) מִרְגְּלוֹתָיו עַד הַבִּקֵּר וַתִּקָּם (בטרומ) בְּטָרֶם יִכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵל יוֹדֵעַ כִּי בָּאָה הָאִשָּׁה הַגֵּרָא: (טו) וַיֹּאמֶר הָבִי הַבְּטָפוֹת אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְאֶזְוִי בָּהּ וַתֹּאזְוִי בָּהּ וַיִּבְרַח יֵשׁוּעַ שְׂעָרִים וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ וַיִּבֹא הָעִיר: (טז) וַתִּבּוֹא אֵל זְמוּתָהּ וַתֹּאמֶר מִי אַתְּ בְּתִי וַתֵּדַד כָּה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָּהּ הָאֱלֹהִים: (יז) וַתֹּאמֶר יֵשׁוּעַ הַשְּׂעָרִים הָאֵלֶּה זָתָן לִי כִי אָמַר אֵלַי אֵל תִּבּוֹאִי רִיקָם אֵל זְמוּתֶךָ: (יח) וַתֹּאמֶר שְׁבִי בְּתִי עַד אֲשֶׁר תִּתְּדַעֵין אִיךָ יִפְּלֵ דְבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאֱלֹהִים כִּי אִם כֹּלֵה הַדְּבָר הַיּוֹם:

רס"י

נישואין: (יד) ויאמר אל יודע. מוסב על ותקם בטרם יכיר הוא זרז לקום כי אמר בלבו אין כבודי שיודע כי באה האשה הגורן: (טו) שש שעורים. אי אפשר לומר שש סאין שאין דרכה של אשה לשאת כמשאוי זה אלא שש שעורים ממש ורמז לה שעתיד ללאת ממנה בן שמתצרך בשש ברכות רוח חכמה ובינה עלה וגבורה רוח דעת ויראת ה': (יח) כי אם כלה. האיש את הדבר היום:

פרק ד

(א) וּבֵעֵז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַגָּאֵל
עֹבֵר אֲשֶׁר דָּבַר בְּעֵז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׂבָה פֹה
פְּלִנִי אֶלְמִנִי וַיִּסֵּר וַיֵּשֶׁב: (ב) וַיִּקְוֹז עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים
בְּמִקְצֵי הָעֵיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ פֹה וַיֵּשְׁבוּ: (ג) וַיֹּאמֶר
לַגָּאֵל זֹכַקְתָּ הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאֶזְוֵי נֹו לְאֶלִי מְלֶכְךָ
מִכָּרָה זַעַמִי הַשְׂבָּה מִשָּׂדֶה מוֹאָב: (ד) וַאֲנִי

רס"י

ליקוטי פ"ם

(א) פלני אלמני . ולא נכתב שמו לפי
שלא חצה לגאול : פלני אלמני .
מתורגם בנביאים (שמואל א' כא) כסי
וטמיר : פלני . מכוסה ונעלם לשון
(דברים יז) כי יפלא (בראשית יח)
היפלא מה' דבר : אלמני . אלמון מבלי
סס , (ספרים אחרים: אלמוני שהיה
אלמן מדברי תורה שהיה לו לדרוש
עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית
והוא אמר פן אשחית את נחלתי) :
(ד) ואלדעה כי אין זולתך . קרוב

[ד] (א) סורה, פירש רשי (בראשית
יט, ב) "סורו נא, עקמו את הדרך
לביתי דרך עקלתון", והכא נמי
אמר לו סורה דרך עקלתון שאינו
הולך בדרך ההלכה שחושב
שמואבית אסורה לבוא בקהל (א,
כהן. "מ כהן): (ב) עשרה אנשים,
מכאן לברכת חתנים בעשרה,
שידע בועז שאם הגואל לא ירצה
לגאול הוא מיד יתחתן עם רות
והכין עשרה אנשים לחופה: (ג)

השבה משדה מואב, הדגיש השבה משדה מואב לומר שחזרה ממואב מפני
עניותה שאיבדה נכסיב ולכן כעת היא רוצה למכור את נחלתה ובמצב כזה
יש מצוה על הקרובים לגאול את הנחלה (ח, בן-לולו): (ד) יגאל, דיבר
בלשון נסתר היות ואם הגואל איננו רוצה לגאול הוא בגדר מגלה פנים

אָמַרְתִּי אֶגְלָה אֶזְנֶךָ לֵאמֹר קָנָה זְנֹד הַיִּשְׁבִּימ
וְזְנֹד זְקַנִי עַמִּי אִם תִּגְאָל גְּאָל וְאִם לֹא יִגְאָל
הַגִּידָה לִּי (וַאֲדַע) וַאֲדַעָה כִּי אֵין זולְתְךָ לִגְאוּל
וְאֲנֹכִי אֶזְזַרְיָךְ וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֶגְאָל: (ה) וַיֹּאמֶר
בְּעֵז בְּיוֹם קְנֻזְתְךָ הַשְּׂדֵה בְּיַד זְעַמִּי וּבִמְאֵת רוּת
הַמּוֹאָבִיָּה אִשְׁתְּ הַיְמִית (קְנִיתִי) קְנִיתָה לְהַקִּים
נַשְׂם הַיְמִית עַל זְנֻזְלָתוֹ: (ו) וַיֹּאמֶר הַגְּאָל לֹא אוֹכַל

כ"ט

ליקוטי ש"ם

לגאול: (ה) ומאת רות
המואביה. אתה צריך לקנות והיא
אינה מתרכה אלא אם כן
תשאנה: (ו) פן אשחית את
נחלתי. זרעי כמו (תהלים קכז)
נחלת ה' בניס לתת פגם בזרעי
שנאמר (דברים כג) לא יבא
עמוני ומואבי וטעה בעמוני ולא

בתורה שלא כהלכה שאוסר מואבית
מלבוא בקהל ה' ודינו כרשע ולכן בועז
לא רוצה לדבר איתו ישירות: ואדעה,
כתב רש"י שמחובר עם "כי אין זולתך"
וזה מוכח מהטעם שהוא אזלא ומתחבר
עם ההמשך: (ה) קניתי, בכתיב שבועז
התכוון לקנות אותה לעצמו אם לאו
ירצה פלוני: (ו) לא אוכל לגאל, מדוע
כפל פעמיים לא אוכל לגאול בפסוק?

ד, בוכדע) בילקוט מעם לועז כתב לפרש שהכפילות באה היות והיו כאן
שני עניינים לגאול היה את השדה והיה את רות וכנגדם אמר פעמיים לא
אוכל לגאול, לא אוכל לגאול לא את השדה ולא את רות: לגאול הקרי בלי
וא"ו לרמוז שהפלוני היה חסר לו את התורה הרמוזה בוא"ו שלא דרש מואבי

(כגאול) לְגַאֵל לִי פֶן אֲשׁוּזִית אֶת זַוְזָלְתִּי גְאֹל לְךָ
 אֶתְּהָ אֶת גְּאֻלְתִּי כִּי לֹא אוֹכֵל לְגַאֵל: (ז) וְזֹאת
 לְפָנַי בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה
 לְקַיִם כָּל דְּבַר שְׁלֹף אִישׁ זַעְלוּ וְנָתַן לְרַעְהוּ
 וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: (וז) וַיֹּאמֶר הַגְּאֹל לְבַעֲזוּ
 קִנְיָה לְךָ וַיִּשְׁלֹף זַעְלוּ: (ט) וַיֹּאמֶר בַּעֲזוּ לְקַנְיֵי
 וְכָל הָעָם עֲדִים אֲתֶם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת כָּל
 אֲשֶׁר לְאֵלֵי מֹכֶךָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְכַלְיוֹן וּבְמוֹזְלוֹן
 בְּיַד זַעְמֵי: (י) וְגַם אֶת רֹת הַבְּמֹאבִיָּה אִשְׁתִּי

רס"י

ליקוטי ש"ם

ולא מואבית: (ט) לכליון ומחלון,
 כאן הקדים כליון למחלון ובפרק
 א' פסוק ב' הקדים מחלון לכליון,
 מדוע? אפשר שזה כמו שדרשו
 חז"ל בבנות צלופחד שהתורה
 שינתה את סדר שמותם לומר
 שהם שווים. ועוד אפשר ליישב
 שרות הייתה אשת מחלון לבן
 מקדים את אלימלך וכליון שהם
 רחוקים יותר ובסוף מזכיר את
 מחלון שקונה ומייבם את אשתו:

עמונית: (ז) על הגאולה. זו מכירה:
 תמורה. זו חליפין: שלף איש נעלו.
 זהו קניין כמו שאנו קונין בסודר
 במקום נעל, ורבותינו ז"ל נחלקו
 בדבר מי נתן למי יש אומרים קונין
 בכליו של קונה וצועז נתן לגואל ויש
 אומרים קונין בכליו של מקנה וגואל
 נתן לצועז: וזאת התעודה בישראל.
 משפט העדות: (י) להקים שם המת
 על נחלתו. מתוך שאשתו יולאה וזאה
 בנחלה ומכנסת ומוליאה אומרים זאת
 היתה אשת מחלון שמו נזכר עליה:

בַּמִּזְלֹחַ קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהַקִּים שָׁם הַבַּיִת עַל
 זְנוּזְכָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שָׁם הַבַּיִת בַּיָּמִים אֲזוּזָיו וּבְמִשְׁעַר
 מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם: (יא) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם
 אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר וְהַזְקֵנִים עֵדִים יִתֵּן יְהוָה אֶת
 הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ כְּרוּזָל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר
 בָּנָה וְשֵׁתִי הֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה זֵוִיל
 בְּאַפְרָתָה וּקְרָא שָׁם בְּבֵית כָּזָם: (יב) וַיְהִי בִּיְתֶךָ
 כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר יָלְדָה תָּמָר לִיהוּדָה מִן הַזֶּרַע
 אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לָךְ מִן הַזֵּעֶרָה הַזֹּאת: (יג) וַיִּקְחוּ
 בָּעֵז אֶת רוּת וְתָהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן

רס"י

ליקוטי ש"ם

(יא) כרחל וכלאה. אף על פי שהיו
 משבט יהודה ומזנני לאה מודים הם על
 רחל שהיתה עיקרה של צית והקדימו
 רחל ללאה: וקרא שם. כלומר יגדל
 שמך: (יב) כבית פרץ. שיכלאנו ממנו:

(יב) אשר ילדה תמר ליהודה,
 בשני דברים דמתה רות לתמר א'
 שחשבו שזה נישואי איסור שתמר
 התחתנה עם חמיה וכן ברות
 שחשבו שאסורה לבוא בקהל ה'.
 ב' שבשניהם זה יבוס שלא במקום
 אשת אח (י"מ, כהן): (יג) ויתן ה' לה, לה ולא לו שהרי בועז נפטר ביום

יְהוָה כָּהֵן הֶרְיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן׃ (יד) וַתֹּאמֶר זֶה הַזָּנָשִׁים
 אֶל זַעֲמֵי בָרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֵּאֶל
 הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃ (טו) וְהָיָה לָךְ
 לְמִנְשֵׁי בִזְנֵשׁ וּלְכֹלְכֵל אֶת שְׂנֵי בָתֶּךָ כִּי כִלְתֶךָ
 אֲשֶׁר אֶהְבֶּתֶךָ יְלִדְתוּ אֲשֶׁר הִיא טוֹבָה לָךְ
 מִשֶּׁבַע בָּנִים׃ (טז) וַתִּקְחוּ זַעֲמֵי אֶת הַיֶּלֶד
 וַתִּשְׁתְּתוּ בְּזוּיָקָה וְהָיָה לוֹ לְאִמָּנוּת׃ (יז) וַתִּקְרָא אֹתָהּ
 לוֹ הַשְׁכָּנוֹת שֵׁם לְאִמּוֹ יֶלֶד בֶּן לְזַעֲמֵי וַתִּקְרָא אֹתָהּ
 שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אָבִי יִשְׁי אָבִי דָּוִד׃ (יח) וַאֲכָלָה
 תּוֹלְדוֹת פָּרֶץ פָּרֶץ הוֹלִיד אֶת זֹזְרוֹן׃ (יט) וּזְזֹרוֹן
 הוֹלִיד אֶת רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת עַמִּי זָרָב׃
 (כ) וְעַמִּי זָרָב הוֹלִיד אֶת זֹזְרוֹן וְזֹזְרוֹן הוֹלִיד אֶת
 שְׁלֹמֹה׃ (כא) וְשְׁלֹמֹן הוֹלִיד אֶת בַּעַז וּבַעַז

כ"י

ליקוטי ש"ם

חתונתו: (יד) ויקרא שמו בישראל, שמו של
 התינוק: (טו) משבעה בנים, מי הם השבעה
 בנים? בילקוט מעם לועז כתב שהם שבעה
 דורות מפרץ עד בועז ועובד הוא הדור
 השמיני המשובח מכולם:

חסלת מגילת רות:

(יח) ואלה תולדות פרץ .
 לפי שייחס את דוד על
 שמה של רות המואביה חזר
 ויחסו על סם יהודה :
 חסלת מגילת רות :

הוֹלִיד אֶת עֹבֵד: (כב) וְעַבְד הוֹלִיד אֶת יִשְׁעִי
וַיִּשְׁעֵי הוֹלִיד אֶת דָּוִד: